

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 stotink. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm). — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 stotink, osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po 1. — oglasi denarnih zavodov mm po 1. 2. — Mali oglasi po 20 stot. beseda, najmanj pa 1. 2. — Oglasi, naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica 47. — Frančiška Assiškoga Stev. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Trumbić o Rapalski pogodbi

Kdor hoče pravično in pravilno presojati ljudi in njihova dejanja, mora biti — objektivni. Vestno in smoteno mora zasledovati okolnosti, dogodke in vzroke, ki so dovedli do kakega čina. Kakor mora točno beležiti morebitno storjene pogreške — stvarne ali taktične — istotako mora jemati lojalno v račun težave, s katerimi se je bilo boriti tistemu, ki je deloval za dosegajo cilja, za udeleževanje namena.

S takega stališča presojamo mi Rapalsko pogodbo, oziroma delovanje in postopanje jugoslovenske delegacije v vsej dolgi borbi na reševanju jadranskega problema, posebno pa na pogajanjih v Rapallu. Zato se ne pridružujemo velikemu zboru, ki v zvokih ogroženja in jeze peva sedaj unisono gromovito pesem: Trumbić nas je prodal! Trumbić je izdajalec!

Bivši minister Jugoslavije za zunanje stvari je v svojem na široko zasnovanem govoru v Splitu opisal ves historijat te gigantske borbe jugoslovenske delegacije proti nezakonu silni koaliciji nasprotnikov na reševanju jadranskega vprašanja; nasprotnikov, ob enem pa — in to je bridko za Jugoslovane in jim zagrenjuje čustva — političnih in vojnih zaveznikov.

Odkrito in brez vsakih pridržkov priznavamo te dejstva, ki jih navaja Trumbić in ki so končno uklonila jugoslovensko delegacijo in jo prisilila, da je podpisala Rapalsko pogodbo. Istotako odkrito in lojalno priznavamo tudi pridobitve, ki izhajajo iz Rapalske pogodbe za mlado državo Jugoslovenov in ki jih je navajal dr. Trumbić. Verujemo mu, ko pravi: Nismo mogli drugače!

Zato nečemo pisati tu nikakih rekriminacij, nečemo biti Jeremije, jadikujoci na razvalinah. Nečemo obračati pogleda v minolost, na to, kar se je zgodilo, marveč se oziramo v bodočnost: na to, kar se ima zgoditi; ne o tem, kar se je morda grešilo, marveč nam je gorviti o tem, kar se ima storiti in vršiti, da ne bo za nas hudih posledic od tega, kar se je zgodilo. Zato se nam je obnaviti tu s tistim odstavkom v razlaganjih dra. Trumbića, kjer priznava, da je naš narod moral doprinesiti veliko, težko žrtve za idejo neodvisnosti in konsolidacije jugoslovenske države! To priznanje bodi debelo podčrtano. In sedaj vprašamo: ali ne izhaja iz tega dejstva za ves jugoslovenski narod dolžnost, da skuša nagraditi nas žrtvovane s tem, da stori vse, da se nam vrhu te — kakor priznava dr. Trumbić — težke žrtve ne naloži še večja, še usodnejša: da bi moral namreč v interesu sporazuma in dobrih odnosov med Italijo in Jugoslavijo položiti na žrtvenik tudi svoje življenje, svoj nacionalni obstanek! In tu naglašamo, da ne bomo nikdar priznavali izgovora, da se po mednarodnem pravu in mednarodnih običajih kaka država ne more in ne sme vmešavati v notranje stvari druge države, da je torej uredba našega bodočega življenja izključno le notranja stvar Italije. Četudi je res, da se po mednarodnih in meddržavnih običajih kaka druga država ne sme vti kati v stvari druge države, vendar ni res, da ne more nič storiti v prilog svojih soplemenjakom v drugi državi. Pred vsem je naravna in neizogibna posledica narodnega principa — in v tem principu, podčrtujemo to posebno, je prišel ravno italijanski narod do ujedinenja in ustvaritve celotne in edinstvene svoje države — kulturna skupnost vsega naroda brez ozira na to, da kak odloemek tega naroda živi morda v kaki drugi državi. To načelo je bilo fundament vsemu delovanju in snovanju tudi tistih Italijanov, ki so do zaključka vojne pripadali k bivši monarhiji. Da, poseželi so celo dalje in so, izvajajo to načelo narodne skupnosti, sli tja čez tudi na politično polje. Več časa so tržaski Italijani tirali n. pr. politiko abstinence. Niso se udeleževali državnozbornih volitev, ker niso priznavali Dunaja za svoje politično središče. Ko je imel svoj čas istrski deželni zbor, ki so ga tvorili samo Italijani, voliti svojega zastopnika v centralni parlament avstrijski, so oddali vse glasovnice za — nessuno! Niso torej hoteli imeti »nikogar«, ki bi jih zastopal v centralnem parlamentu. Pozneje so se seveda premislili. Ali s tem se niso odrekli načelu, ampak so to le storili iz oportunističnih razlogov: izpremenili so samo taktiko, ker se jim je tudi izvrstno obneslo. Za vsakost tega našega naziranja pa se — ko sklicujemo še na drug, klasičen in gled, na pravo kronsko pričo. To so italijanske vlade! Dasi formalno neopravičene, so se vendar — saj to je bilo notorično — vedno živo zanimala za usodo in položaj svojih soplemenjakov v bivši Avstriji. Zivo in — kakor znano — vsikdar v vspehom. Mi nečemo in ne segamo tako daleč; ne raztezamo svojih zahtev in pričakovanj tudi na politično polje. Zavedamo se, da bomo državljani Italije, če se Rapalska dogovorna udeležiti, temu dejstvu primeramo bomo urejevali svoje bodoče postopanje — svojo borbo za svoj nacionalni obstanek.

Dr. Trumbić je navedel tudi razlog, zakaj ni mogel doseči, da bi se bile pravice Jugoslovenov, ki preidejo v državljanstvo Italije, ugotovile s pogodbo. Ugotovil je, da je jugoslovenska delegacija storila vse možno v tem pogledu, da pa ni vspela, ker ji je bil na potu dogovor na mirovni konferenci. — ki mu je pritril tudi Wilson — da se ima načelo zaščite manjšin uporabiti le pri novih državah »z omejenimi pravicami«, ne pa pri velesilah. In Italija je velesila, Jugoslavija pa ne! Tudi to okolnost upoštevamo in ji ne odrekamo formalne opravičenosti. Ali, mi menimo, da poleg formalnega prava, obstoji še neko drugo, višje pravo: naravno pravo! Opirajoč se na to sveto pravo bi bila morala jugoslovenska delegacija — — — puštinjo to, ker smo že rekli, da sedaj ni čas za rekriminacije.

Predno zaključimo naj še enkrat podčrtamo priznanje dra. Trumbića, da smo mi na tem ozemlju morali doprinesiti opravičenosti. Ali, mi menimo, da poleg formalnega prava, obstoji še neko drugo, višje pravo: naravno pravo! Opirajoč se na to sveto pravo bi bila morala jugoslovenska delegacija — — — puštinjo to, ker smo že rekli, da sedaj ni čas za rekriminacije. Predno zaključimo naj še enkrat podčrtamo priznanje dra. Trumbića, da smo mi na tem ozemlju morali doprinesiti opravičenosti. Ali, mi menimo, da poleg formalnega prava, obstoji še neko drugo, višje pravo: naravno pravo! Opirajoč se na to sveto pravo bi bila morala jugoslovenska delegacija — — — puštinjo to, ker smo že rekli, da sedaj ni čas za rekriminacije. Predno zaključimo naj še enkrat podčrtamo priznanje dra. Trumbića, da smo mi na tem ozemlju morali doprinesiti opravičenosti. Ali, mi menimo, da poleg formalnega prava, obstoji še neko drugo, višje pravo: naravno pravo! Opirajoč se na to sveto pravo bi bila morala jugoslovenska delegacija — — — puštinjo to, ker smo že rekli, da sedaj ni čas za rekriminacije.

IZ JUGOSLAVIJE

Otvoritevna seja konstituantne

Preživljamo dneve izjemnega stanja. Aparat državne uprave miruje. Državni nameščenci se sprehajajo po ulicah. Kolesa stroja je ustavila — mizerija. Državni nameščenci izjavljajo, da s sedanjimi dohodki ne morejo več živeti. Pogajanja z italijansko državno upravo so bila doslej brezvspešna. Tudi ujo tlačil finančna mizerija. Nad Italijo je prišla težka kriza tudi na »odrešenem ozemlju«. Ker so ustavile funkcije vse državne naprave — izvzemši za sedaj, je železnice — je prišlo v kritičen položaj tudi časopisje. Takorekoč odrezani smo od ostalega sveta. Ne dobivamo pismen, ne dobivamo nikakih telefonskih in brezovanih vest. Za jugoslovenski list na tem ozemlju je stavka državnih nameščencev tem mučnejša, ker se v Jugoslaviji odigravao dogodki, ki utegnejo doleteti ves bodoči politični razvoj v državi in zato pričakuje naša jugoslovenska javnost z veliko napetostjo poročil iz Belerada.

Sešla se je konstituenta. Vse pričakuje, da že prve seje prinesejo obrise prihodnjega razvoja. Tako želimo pričakovanih točnejših vesti na ni. Iz skromnih došlih poročil posnemamo: Prva seja konstituantne se je vršila v nedeljo. Poslanec došli skoro polnoštevilno. Vsi spoznavajo, da demokratično predsedoval konstituenti Nikola Pašić. Prvi je govoril hrvatski podban dr. Milan Rojc, ki je predložil kot starostnega predsednika Nikolo Pašića. Predlog je bil sprejet ob burnem odobravanju. V svojem pozdravnem govoru je Pašić naglašal veliko pomembnost konstituantne za bodočnost države, izrekač nad, da bodo vsi poslanci sodelovali s svojimi najboljšimi močmi na določanju temeljnih načel države. Sea se je vršila brez nikakih občutljivih dogodkov in ob tih pozornosti vseh prisotnih. Nedostajna prostornost je povzročila čuden slučaj: komunisti imajo svoji selež na skrajni levi, socialisti pa na skrajni desnici, dočim je dr. Laginja prišel med — demokrate, med pristrajke svoje dosedanje nasprotnike. Po sea so se poslanci udeležili slovesne službe božje.

Minister za železnice dr. Korošec je podal svojo ostavko. To vsled stranknega sklepa, da ne sme noben član stranke sprejeti predloženega poslovnika, po katerem morajo poslanci prisesti zvestobo kralju, državi in narodnemu ujedinenju. Temu sklepu pa ne pripisujejo v političnih krogih posebne pomembnosti, ker šteje Koroševa stranka le 23 poslancev. Tem značilnejše pa, da sta ministra Drinković in Kovačević, pristaja katastrofalno poražene — šteje le enajst poslancev — Zajednice, izjavila, da sta pripravljena podpisati poslovnik. Tudi ban Hrvatske dr. Laginja je podal svojo demisijsko in ministrijski svet jo

je sprejel. Ena verzija pravi, da Laginja odstopa zato, ker nova ustava ne določa časti bana Hrvatske in bo novi ban imenovan le začasno, do nove definitivne upravne uredbe države. Druga verzija pa pravi, da je ministrijski svet zahteval demisijsko Laginje radi njegove popustljivosti napram Radičevcem. V ministrijskem svetu da je edini minister Drinković branil postopanje Laginijevo.

Iz teh poročil bi bilo naglašati naslednje momente:

Otvoritvene seje so se udeležili skoro vsi poslanci. Njihova prisotnost se more tolmačiti kot priznanje države. — Seja se je vršila mirno. Nikakega prigovora ni bilo proti pozivu predsednika Pašića na sodelovanje vseh na polaganju temeljev novi državi. Zelo verjetno je torej, da se Radičeva juha ne bo jedla v Belgradu tako vroča, kakor jo je kuhal na veliki skupščini v Zagrebu. Sicer govore poročila o »agrarnih«, kako da so se namerstili, ni pa razvidno, je li došel tudi Radič s svojimi? Pravi čudež bi bil, če bi bil on — molčal. Saj molčanje in mirno vedenje mu ni v krvi!

Ostavka ministru Korošca

LJUBLJANA, 13. Minister Korošec, načelnik slovenske ljudske stranke, je odstopil. V razlogih navaja svoj spor z drugimi tovariši iz vlade vsled pravilnika za razprave v ustavodajni skupščini, ki je nezakonit, ker ga misli vlada vsiliti skupščini, dočim bi si ga morala napraviti skupščina sama ali pa vsaj po trditvi tozadevni vladni načrt.

Kriza v Italiji?

Iz vzroka, ki bi se zdel v prvi hip neznan, bi mogla glasom poročil iz Rima — nastati celo vladna kriza, kar bi moglo imeti nedoglednih posledic z ozirom na sedanjim notranji položaj v Italiji, kakor tudi na probleme nje vnanje politike, ki jo zaposlujejo; posebno pa radi neizogibne dolžnosti Italije, da izvede obveze rapalskega dogovora. In to v vsem njega obsegu, v vseh točkah. In to ne radi ugleda Italije pred svetom, ampak tudi zato, ker bi sicer mogel priti v nevarnost ves dogovor, če bi se hotela Italija izogniti izvedbi le ene same točke. Sai že naglašajo jugoslovenski listi, da se bo v slučaju, da Italija ne bi hotela ali ne bi mogla (vsled upornosti D'Annunziève) izročiti otoka Raba in Krka Jugoslaviji, ali da ne bi mogla ali hotela pravočasno izprazniti po njej zasedena ozemlja Dalmacije — da bi v tem slučaju smeli smatrati Rapalski dogovor razveljavljenim. In če bi se stvari zas-kale tako — bi bile posledice res nedogledne; ako bi v tem velevkritičnem trenutku prišlo do izpremembe na vladi; če bi morda prišla — in vse je možno ob znani nestalnosti političnega življenja v Italiji — na vlast vlada, ki bi se, ali po lastni volji, ali pa pod pritiskom političnih agitacij, ne čutila vezano od Rapalske pogodbe.

Do sedanjega kritičnega stanja, do možnosti, da Giolittieva vlada odstoni, je prišlo takoje. Minole sobote je bilo v zbornici neko poimensko glasovanje zgori o formalnosti, ali naj bo naslednjega dne seja z istim dnevnikom redom? Večina je glasovala za. Pozneje na se je izkazalo, da ni bilo v zbornici zadostno številno poslanecv, da je bil torej sklep neveljaven. Izkazalo pa se je tudi, da je tajništvo, pisarna zbornice, zakrivila nekorektnost, s katero je primamila oni sklen. Predsednik zbornice De Nicola, o katerem priznavajo vse stranke, ga da je sama korektnost, je tudi z mesta izvedel konsekvence iz nečednosti, ki jo je zapovedila nedeova pisarna: nadal je svojo demisijsko kot predsednik zbornice. Za njegov korak je silno učinkoval na zbornico. Pa tudi na Giolittija. Poročila iz Rima pravijo, da je ministrijski predsednik podal demisijsko, če De Nicola ne umakne svoje. Verjetno je, da pod tem pritisikom korektnosti, zbornični predsednik umakne demisijsko. Če pa ne, in če tudi Giolitti ostane zvest svoji tu ovi omenjeni izjavi: kaj pride potem? To je veliko vprašanje, ki ni samo vprašanje Italije, ki bi marveč pritegnilo v vrtnice tudi druga velika vprašanja mednarodne in meddržavne naravi. Politično življenje Italije je kakor sod, napolnjen s smodnikom. Eksplozija bi pretresala tudi dalino okolico.

Vprašanje grškega kralja

Konstantin ne bo kraljeval?

PARIZ, 14. Veliko moralno zadoščanje, ki ga je bil delčen kralj Konstantin, ne bo imelo dolgega veka, kakor se glasijo zadnja poročila pariških listov. »Echo de Paris« objavlja poročilo svojega dopisnika iz Lucerna, v katerem pripoveduje, da je imel pogovor z neko ugledno osebo iz Konstantinovega spremstva, ki mu je rekla, da ni opaziti pri kralju Konstantinu takšnega navdušenja, kot bi ga zahtevala njegova velikanska zmaga pri volitvah v državno zbornico in posebno še pri ljudskem glasovanju.

Konstantin je videti — nasprotno — zelo zamišljen. To njegovo zdržanje pa ne izhaja nikakor iz njegovega značaja, ki je vse drugo samo ne flegmatičen, temveč mu je treba iskati vzrok v političnem položaju, ki je nastal vsled nastopa zaveznikov proti njegovemu povratku. Nepopustljivo odklanjajoče stališče Anglije, Francije in Italije bi povzročilo vsled odpovedi finančne pomoči, ki jih je bila Grška dosedaj deležna, neopisljive finančne težkoče, katerih posledice bi trpelo seveda predvsem grško ljudstvo. Ker bi pa morala slediti neizogibno tudi izguba Konstantinove popularnosti, zakaj ljudstvo bi pripisovalo svojo bedo kralju, ki ga je poklicalo nazaj na prestol, je naravno, da je Konstantin zelo v skrbeh glede svoje bodočnosti kot kralja. Radi tega se misli Konstantin — po zatridlu rečenega dopisnika — vdati v voljo božjo in se zadržati le z moralnim zadoščanjem, ki mu ga je dal grški narod. V Atene pa se hoče povrniti na vsak način, brez ozira na to, ali bo tudi vladal ali ne. Bil bi celo zadovoljen, kakor se zdi, ko bi prešla krona v roke kakega drugega člana kraljeve hiše. Toda da bi jo moral dobiti iz njegovih rok, naj bo on sam zopet kralj tudi samo 24 ur.

To bi bila nekaka rešitev iz sedanje zagate, v katero je zašla grška politika. Ni izključeno, da se je moral kralj upogniti pred narodno koristjo in da je njegov dozdevno osebni sklep le plod prizadevanj Rhalysove vlade, ki mora najti tako ali drugače izhod iz resnega položaja, v katerega se je sprivil grški narod samega sebe z glasovnico v roki.

IZ STARE IN NOVE RUSIJE

Rusija proti zasedbi Vilne

KOVNO, 13. Zastopnik sovjetske Rusije je posetil litovskega ministra za zunanje zadeve ter ga je opozoril, da ne dopusti moskovska vlada v nobenem slučaju, da bi zasedli Vilno mednarodni oddelki, ker bi bila takšna zasedba v nasprotju z določbami rusko-litovske mirovne pogodbe.

Trgovina med Rusijo, Anglijo in Ameriko

NEW YORK, 13. W. Wanderlip, posebni poročevalec »Daily Telegrapha«, ki se je povrnil iz Rusije, je izjavil preteklo soboto, da je napravil s sovjetsko vlado kupčijo za nekoliko milijard dolarjev. Čim je prispel v London, so se mu ponudili, da kupijo od njega polovico pravice njegovega društva. Noče povedati imen dotičnih Angležev. Wanderlip odputuje jutri v Ameriko, kjer bo skušal pridobiti vlado za obnovitev trgovinskih stikov z Rusijo.

Zavezniki in Nemčija

Zaveznički zahtevalo razorožitvev vseh društev

BEROLIN, 13. Ministrstvu za zunanje stvari je prišel odsvor medzavezniki nadzorovalne komisije na nemško noto od 9. t. m. o vprašanju meščanskih bramb. Nadzorovalna komisija izjavlja, da ne more priznavati naštetih razlagov za bolj popustljivo postopanje nasproti meščanskim brambam na Bavarskem in v Vzhodni Prusiji. Komisija ponavlja formalen poziv, da se imajo razpustiti in razorožiti vse zasebne organizacije in zahteva, da se ji neodložno sporoči o mere, ki jih misli ukreniti nemška vlada v tem oziru.

Predujem noštnim in hrzojavnim uradnikom in uslužbencem

RIM, 12. Vlada je izdelala načrt, po katerem se bo izplačal zaenkrat enkratni predjem uradnikom in uslužbencem pošne in hrzojavne kategorije. Nova uredba plač predvideva namreč izdružanje prejemkov uradnikov in uslužbencev prizadete kategorije v zasedenem ozemlju s prejemki istih v kraljevstvu, in sicer od 1. julija 1920 dalje. Iz tega izvira zastanek, na čigar račun se izplača omenjeni predjem, kateri se bo izplačeval prizadetim občanem s staro normalno plačo 1. januarja 1921. Ker bodo po novi uredbi plač prejemki bodisi z ozirom na število službenih let, na stan, na razne prehode iz ene kategorije v drugo, slednjič na plačnim razred iako različni, bo tudi znesek zastankov, kateri se imajo izplačati, različni v istem smislu, torej bo različni tudi predjem. Znesek zastankov, ki se bodo likvidirali, bo znašal za prvo in drugo kategorijo pošnih in hrzojavnih uradnikov in uslužbencev približno 1200 lir, in se bo torej tudi predjem stonovnevale odmeril v različnem znesku. Izplačevanje zastankov vsem trem kategorijam obremenjuje državno s 40 milijoni novih izdatkov.

Radikalna Amerika

NEW YORK, 13. Tukaj se je že s prepovedjo alkoholnih pijač stopilo na tla praktičnega pobijanja enega najhujših škodljivcev človeškega organizma in človeške družbe. Sedaj so pa šle odločujoče oblasti v nekaterih državah severoameriške unije za korak naprej. Navpovedale so boj še enemu drugemu sovražniku zdravja, sicer ne tako nevarnemu, kakor je alkohol, zato pa neprijetno bolj razširjenemu, tobaku, in so prepovedale kajenje. Nedavno temu je v neki državi, kjer je kajenje prepovedano, tudi novozvoljeni bodoči predsednik Zedinjenih dr-

žav zapadel globi 15 dolarjev, ker je na javni ulici, ne menec še za prepoved, kadil cigaro. Dim ga je izdal očesu postavil in zaključek je bila globa.

Kajenje tobaka je bilo koncem 16. stoletja še skoraj po vsej Evropi razširjeno, dasi so se posvetne in cerkvene oblasti neumorno trudile, da odpravijo to razvado. Sredstva, katerih so se oblasti posluževale, so bila različna, včasih precej občutljiva. Na Ruskem n. pr. so se zasadenim kadičcem odrezovali nosovi. Toda vse trud je bil zaman, in kmalu so si zamislile države nekaj lažje izvedljivega, s čimer naj bi se, ako se že zlo ne da odpraviti, to zlo vsaj izkoristilo in tako dosregel blagodejen protiaž: naložile so na trgovino s tobakom visok davek. — Amerikanske prepovedi pa obetajo, da se boji proti tobaku zopet zapadne. Priznati je treba vsekakor, da je zakonita z globlo podprta prepoved učinkovitejše sredstvo, nego protikolonijska propaganda, ki je zgolj platičnina. Zanimivo je dejstvo, da se v modernem času napoveduje ta boj najprej v severni Ameriki, v deželi, kjer se kadil tobak že od pamteveka.

Ziv mrlič

NEW YORK, 12. V ameriški javnosti je povzročila veliko vedrosti tožba, katera je bila dvignjena pred rotburyskim sodiščem proti tapingru Nathanu Messingerju. V tožbi se Messinger obdolžuje, da je on povzročil in zakrivil vse posledice, ki jih je imela nazzanitev njegove smrti njegovi ženi. Predigra zanimive tožbe je sledeča: Pred kakimi osmimi tedni je bil odpotoval Nathan Messinger iz Rotburija v Denver. Zena ni ves čas prejela od njega nobenih obvestil, pač pa šteti teden po njegovem odhodu žaro in pismo, v katerem ji naznanja neki prijatelj njenega moža potrjeni srce njegovo smrt in dostavlja, da izpolni zadujo željo ranikega s tem, da ji pošlje žaro z njegovim pepelom. »Naj vam bo v spomin njegov pepel«, pravi na koncu pisma. »Nathan Messinger mrtev« so zabeležile oblasti in »Nathana ni več« je rekla in storila tudi Messingerca. Pa ne mineta dobro dva tedna, in Nathan Messinger se vrne živ in vidi, kar se je bilo medtem zgodilo med drugim marsikaj, kar bi se bilo lahko, ko bi bil mrtev, se pa ne bi bilo smelo, ker je živ. Pri obravnavi, pri kateri se mora Nathan zagovarjati, zakaj da živi, dočim bi moral biti mrtev, se bo tudi doglano, ali je imel zlikovec, kateri je bil poslan ženi žaro s pepelom, poleg hudomušnosti morda še kak namen, in komu v prilog, Messingerju ali njegovi ženi.

Domače vesti

Stavka državnih nameščencev

Stavka drž. nameščencev traja neopremeno dalje. Pred vojno bi bilo takšno postopanje v državni službi nekaj, kar bi si ne mogli tedani državljani niti zamisljati, kaj se le pričakovali, da bi se moglo kaj takega tudi zares dogoditi in vendar je stavka državnih uradnikov danes gotovo dejstvo in stavka je tudi postala orožje v rokah »gospodskih proletarcev« ravno tako, kot skromnih in zavrnjenih slojev delavskega stanu v ožjem pomenu te besede. Videli smo stavke državnih uradnikov v Jugoslaviji, šlo je pred nekolkimi dnevi je bila izbruhnila splošna uradniška stavka v Avstriji, a čines pa nam je dana prilika, da se lahko prepričamo na lastne oči, kaj se to pravi »stavka državnih uradnikov«.

Sama po sebi je seveda nedolžna ljudje ne gre do enostavno na delo, ostanejo doma. Če pa se vprašamo, kako je sploh moglo priti do tega, da so pograbili po klasičnem oročju razrednega boja, kakršno je stavka, ravno tisti sloji, ki so bili navajeni odklanjati to sredstvo kot nekaj takolega, kar ni bilo nikakor v skladu s njihovimi naziranjmi in v njihovim — recimo — idealizmom, bodisi patrijotično-državnim ali čisto-narodnim — ao si postavimo vprašanje tako, tedaj se nam odkrijejo drugačni vidiki in drugačna naziranja o stavkovnem gibanju teh ljudi, ki so se držali pred vojno »vzvišene nad vsako idejo stavke in nedisciplin«.

Kakor oploh v vsakem socialnem gibanju, tako se mora tudi pri sedanjem uradniškem gibanju v Julijaki Benociji iskati več vzrokov, ki so ga sprožili. Predvsem se pa ne sme sklepati po zunanjih dejstvih. Številke, ki jih predlaga ta ali ona stranka, ki jih eni smatrajo za prevelike, drugi pa za premajhne, vse to so vzroci, ki so soodločilni, nikakor pa izključno odločilni. Poleg tega se tudi ne more midati, da bi bilo sedanje uradniško gibanje tako utrašno materialistično navdahnjeno, da bi ne bilo močje zaletiti v njem pravo nobenega splošnega načela. Nasprotno, to načelo, za katero so tudi šli v boj državni uradniki, je jasno vidljivo, kakor hitro se spogledamo čez pušo ograjo suhib stavkih. Tedaj postane tudi jasno, da je vse bolj pravzaprav načelni boj proti sistemu in metodi, ki je prišla v navado pri državnih in drugih podjetjih, namreč proti metodi zastopavanja intelektualnega dela.

Kamorkoli namreč pogleda intelektualce, povsod mu udarja nasproti založna in naravnost žaljiva podrejenost, v kateri se nahaja v gnotnem pogledu nasproti kategorijam drugih delavcev, ki po obliki protizvajanja ne spadajo v število duševnih proizvajalcev. Proti takšni podrejenosti, ki bi postala zakon, ako bi je prizadeti priznavali s resigniranim molkom, so se odločili nasproti državnim uradnikom z največjo energijo in s »svet« vom, ki se ga prej niso posluževali — s stavko.

Eno najglavnejših orožij, katerega se poslužuje vlada proti stavkoječim uradnikom, je očitanje, da jim primanjkuje enega zdravega patrijotizma, ki da ga ni več pri intelektualnem delavcu — državnem nameščencu, sicer bi mu to čustvo nikakor ne dovolilo, da bi se lotil treststva — puntarske stavke v svrhu dosege svojih namenov in zahtev. Stališče je upravičeno in ost dobro naperjeno. Strahno mora vpiti v zares na občinstvo stavka uradnikov, ki so nekaki stebri vsega vladnega aparata. Ravno isto in še v večji meri velja o profesorjih in učiteljih, ker je pri stavi prizadeta šolska mladina in njena vzgoja. Toda to je le nekoliko posledice, ki izhajajo iz odgovarjajočih vzrokov stavke. Odpravljati posledice in zanemarjati vzroke, pa se pravi mlajši prazno slamo, naj gre tudi za patrijotizem državnih uradnikov, ki bi ga morala vlada vzpodbujati in pospeševati. Česa,

